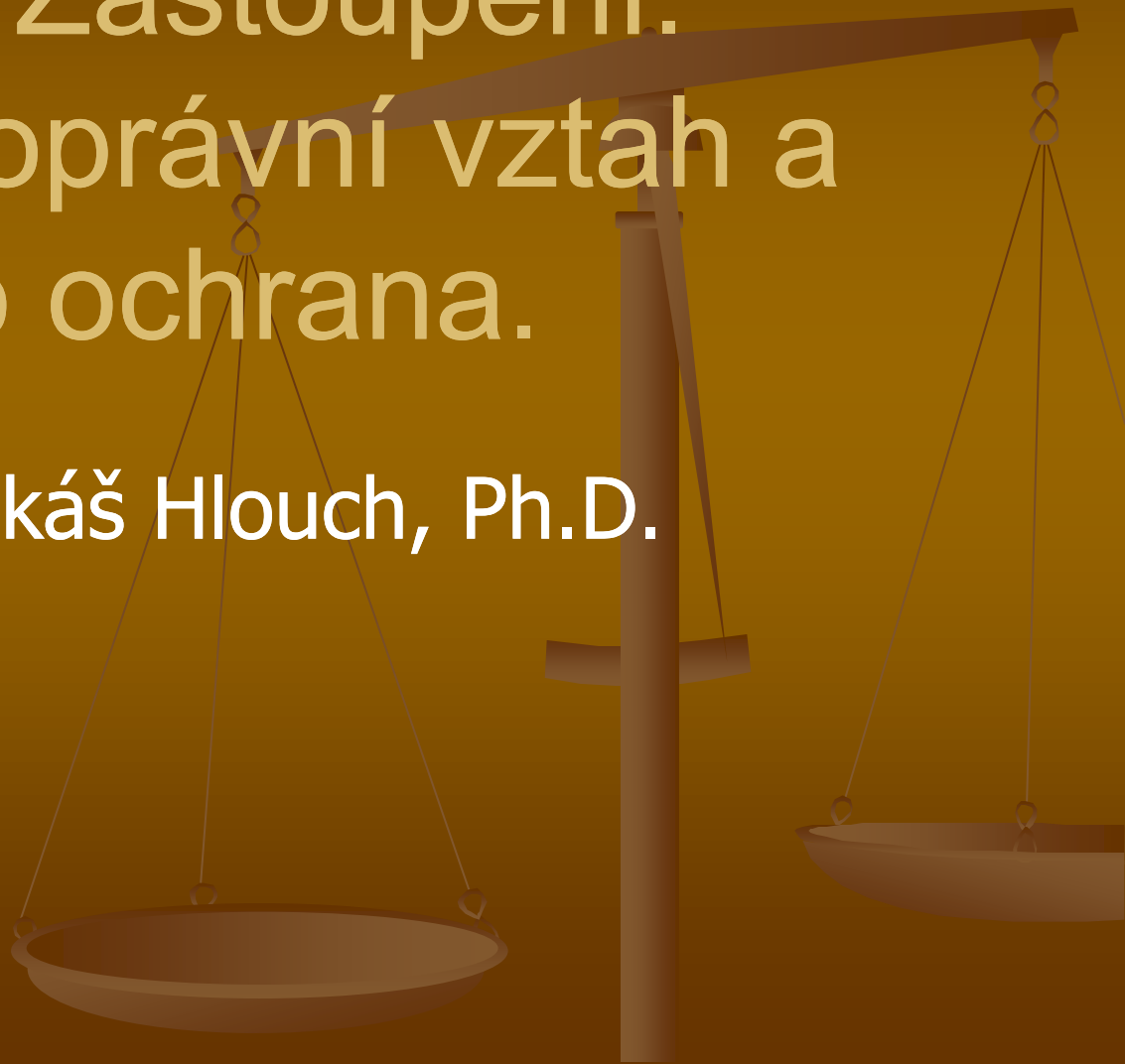

Všeobecná osobnostní
práva. Zastoupení.
Občanskoprávní vztah a
jeho ochrana.

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D.

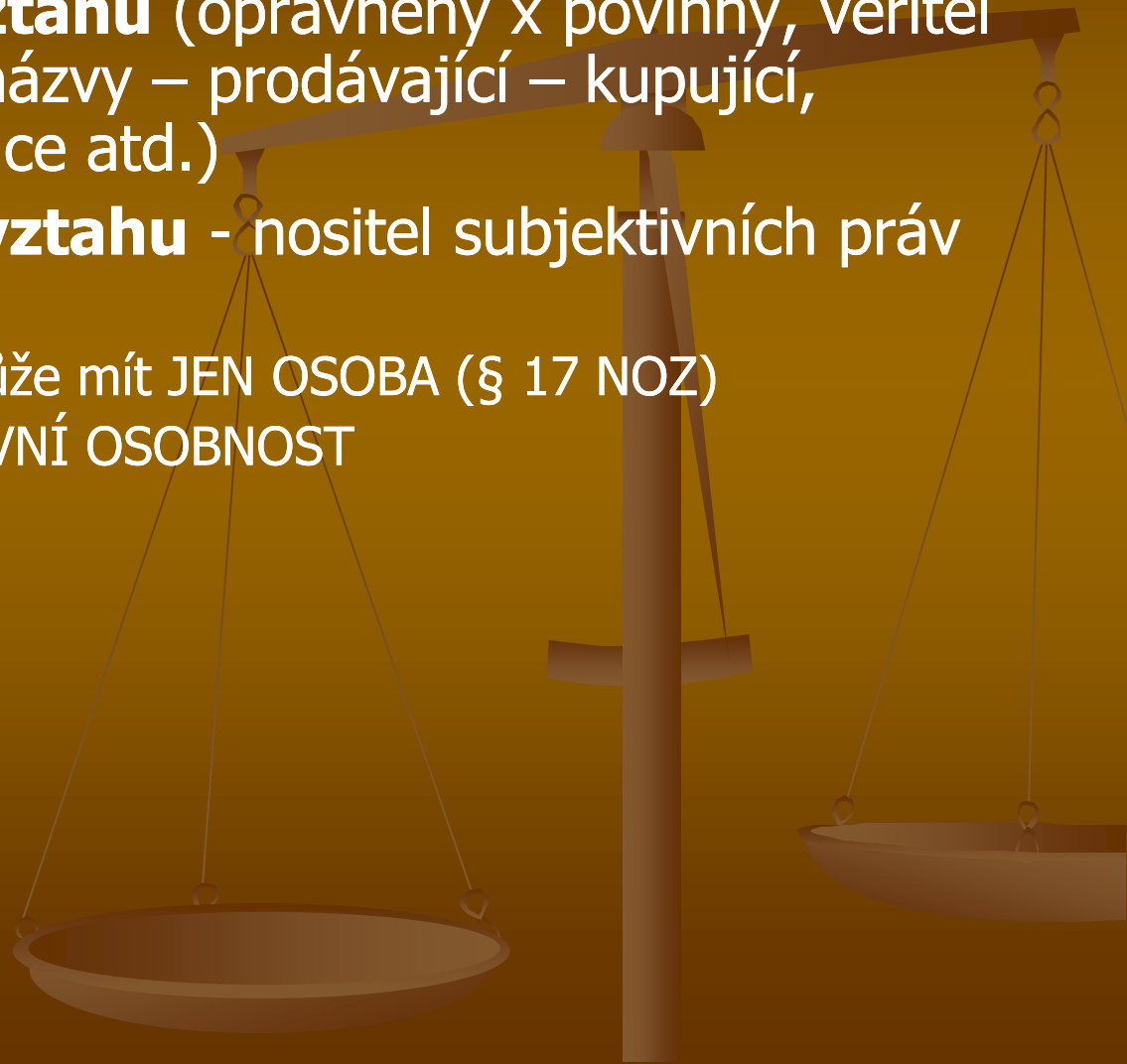
Občanskoprávní vztah

- definice občanskoprávního vztahu
- struktura (prvky) občanskoprávního vztahu
 - subjekty
 - objekty
 - obsah

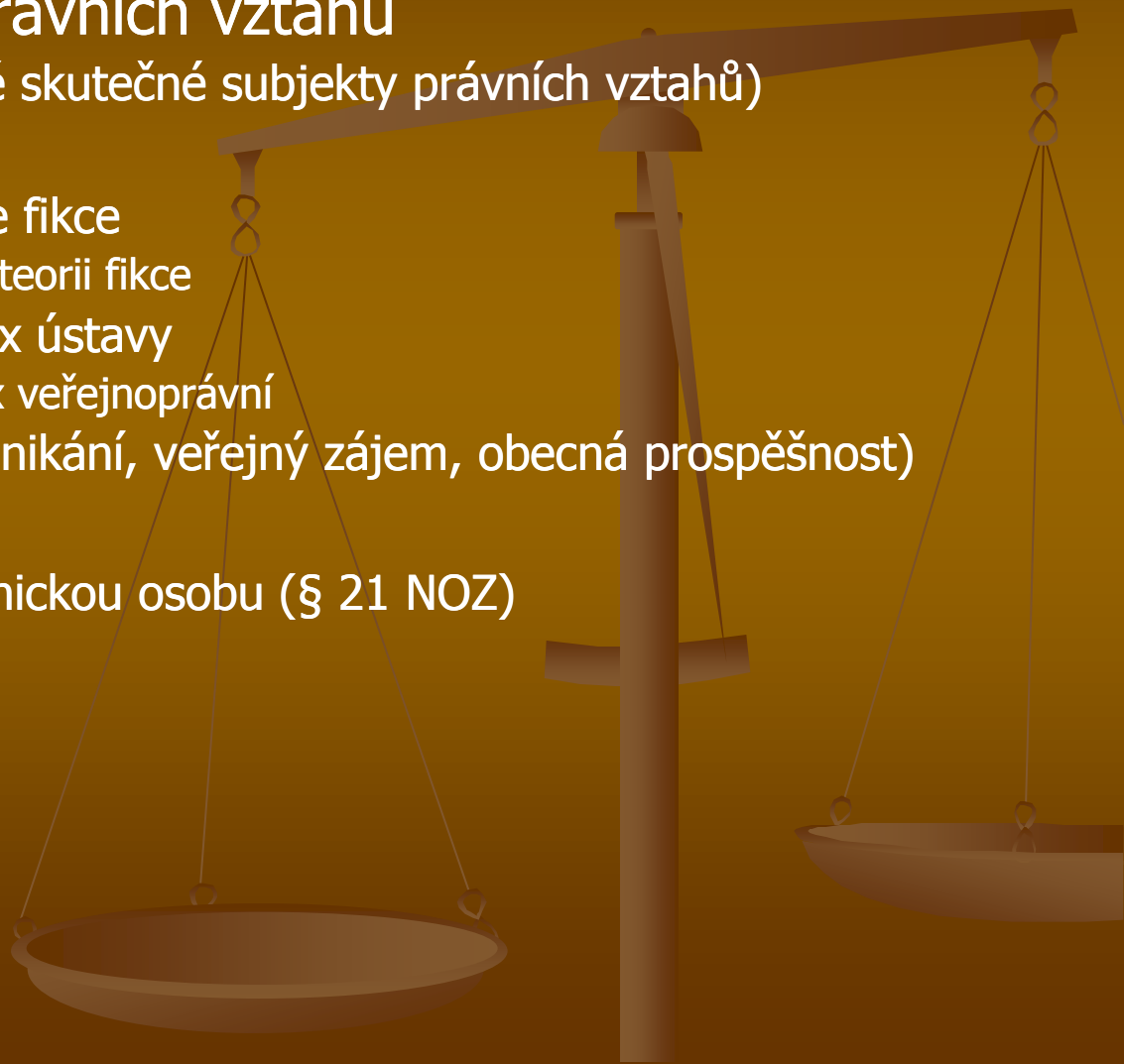
Subjekty občanskoprávních vztahů

- **Strana právního vztahu** (oprávněný x povinný, věřitel x dlužník, konkrétní názvy – prodávající – kupující, pronajímatel – nájemce atd.)
- **Subjekt právního vztahu** - nositel subjektivních práv a povinností (osoba)
 - Práva a povinnosti může mít JEN OSOBA (§ 17 NOZ)
 - Každá osoba má PRÁVNÍ OSOBNOST

Osoby a jejich typologie

- Typologie subjektů právních vztahů
 - Fyzické osoby (přirozené skutečné subjekty právních vztahů)
 - Právnícké osoby
 - teorie reality x teorie fikce
 - NOZ se přiklání k teorii fikce
 - korporace x nadace x ústavy
 - Soukromoprávní x veřejnoprávní
 - Kritérium účelu (podnikání, veřejný zájem, obecná prospěšnost)
 - Stát
 - Považuje se za právníckou osobu (§ 21 NOZ)

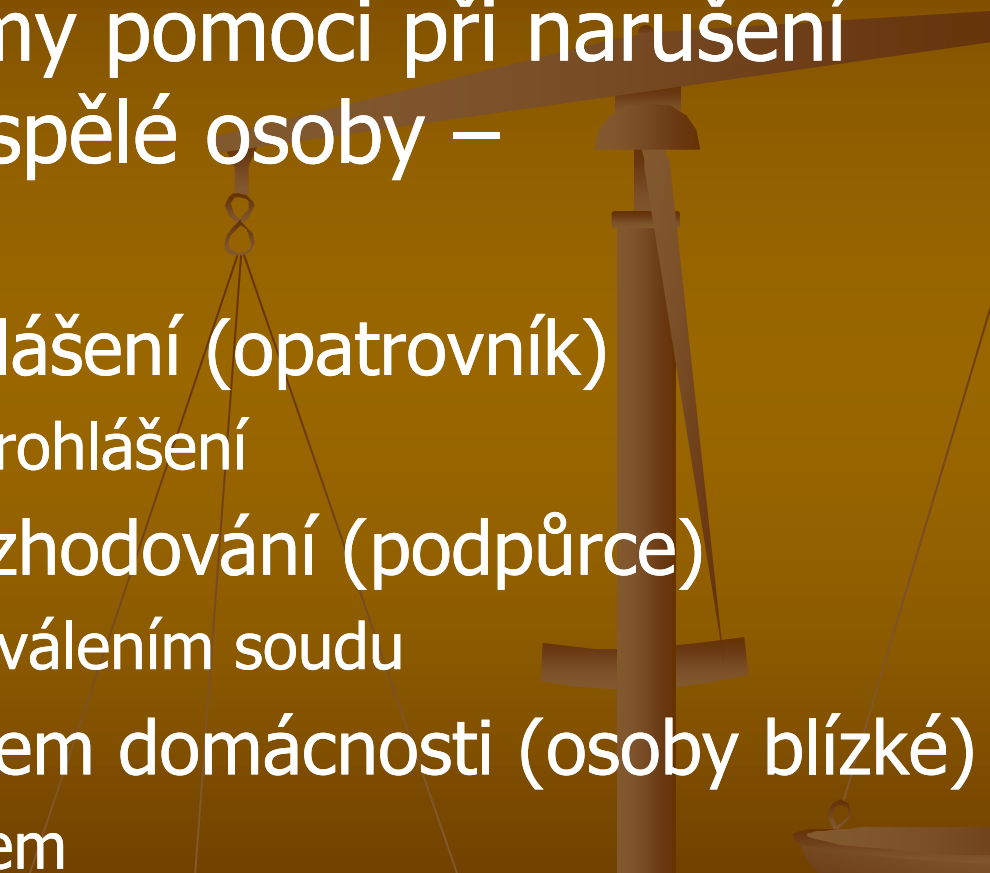
Fyzické osoby

- Hlava II díl II NOZ
- Přirozenoprávní koncepce osoby – vrozená přirozená práva (§ 19) spojená s osobností člověka
 - Nezcizitelná, nezadatelná, neomezitelná
 - Právní osobnost trvá od narození až do smrti
- Právní osobnost = způsobilost k právům a povinnostem
 - Vzniká narozením
 - Nasciturus (§ 25) – fikce právní osobnosti u nenarozeného dítěte k okamžiku jeho prokazatelné existence, narodilo-li se živé
 - Podmínka: vyhovuje-li to jeho zájmům
 - Smrt (důkaz smrti -§ 26 NOZ)
 - Prokazuje se tzv. prohlídkou těla zemřelého (§ 84 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách), eventuálně také pitva
 - Prohlášení za mrtvého
 - Účast při nehodě (praktická jistota smrti vzhledem k okolnostem)
 - Civilní soud prohlašuje i bez návrhu
 - Určení dne smrti člověka – tzv. DOMNĚNKA SMRTI (§ 71 odst. 2, § 76 NOZ)
 - Připouští důkaz opaku

Fyzické osoby (svéprávnost)

- Svéprávnost = způsobilost nabývat pro sebe právním jednáním práva a povinnosti
 - V plném rozsahu – ZLETILOSTÍ
 - Dosažení 18 roku věku
 - Přiznání svéprávnosti soudem (NOVÉ)
 - Návrh nezletilého staršího 16 let/ zákonného zástupce
 - Podmínky: souhlas zákonného zástupce, schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti, příp. vážný zájem nezletilého
 - Uzavřením manželství (od 16 let) – zásada nabytých práv
 - Nezletilí
 - Jsou způsobilí k právním jednáním odpovídajícím co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti podle VĚKU
 - Souhlas zákonného zástupce
 - Může sám právně jednat i ve věcech, kde by jinak způsobilý nebyl, není-li to zvláštním zákonem zakázáno
 - Výdělečná činnost- jen s přivolením soudu, pak může nahradit podmínku stanovenou zvláštním právním předpisem

Fyzické osoby (svéprávnost)

- Nové mechanismy pomoci při narušení svéprávnosti dospělé osoby – ZASTOUPENÍ:
 - Předběžné prohlášení (opatrovník)
 - Jednostranné prohlášení
 - Nápomoc při rozhodování (podpůrce)
 - Smlouva se schválením soudu
 - Zastoupení členem domácnosti (osoby blízké)
 - Schválení soudem
-

Fyzické osoby (svéprávnost)

■ Omezení svéprávnosti

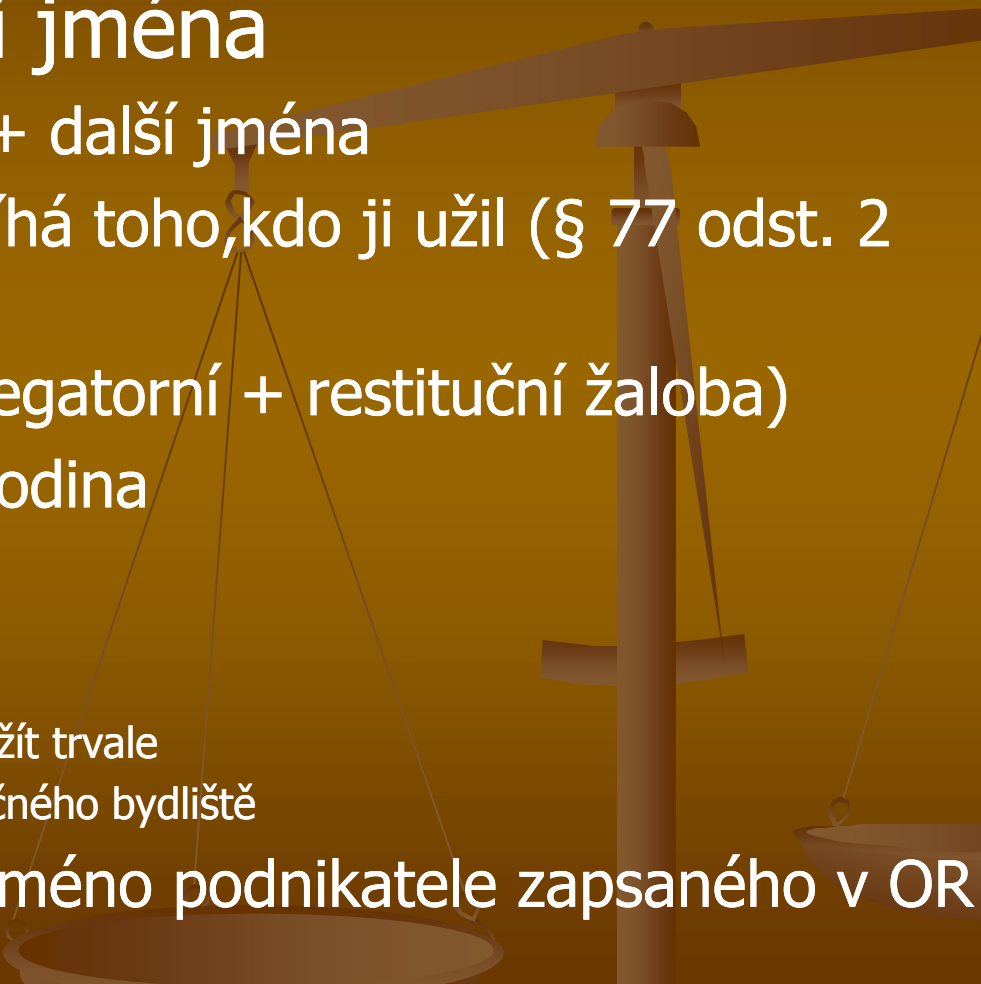
- JEN SOUDEM (§ 56 NOZ) za následujících podmínek:
 - V zájmu člověka
 - Po jeho zhlédnutí (soud musí zjistit názor osoby)
 - S uznáním práv a osobní jedinečnosti
 - Nebezpečí závažné újmy
 - Nepostačuje jiné opatření
- Pro duševní poruchu, která není jen přechodná nejdéle na tři roky
 - Je možno rozhodnutím prodloužit
- Klauzule změny okolností
- Ustanovení opatrovníka (důvěra, zákaz střetu zájmů)
 - Dodatečné schválení úkonů opatrovance
 - Pokud právní jednání, k němuž bylo třeba souhlasu opatrovníka, působí opatrovanci újmu, lze ho prohlásit za neplatné
- Omezenému člověku zůstává způsobilost k jednání v běžných věcech

Fyzické osoby (svéprávnost)

■ Nezvěstnost FO

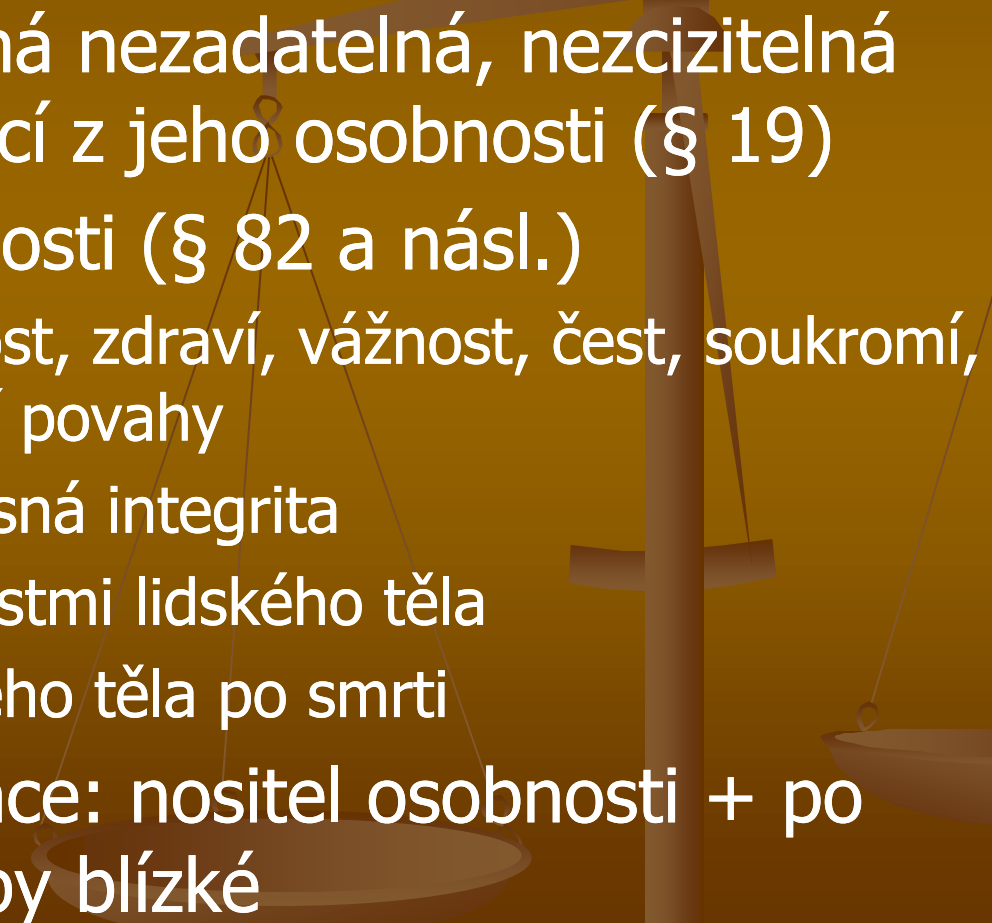
- Opuštění bydliště, neznámé místo pobytu
- Návrh podává osoba blízká, ale také **spoluvlastník**, zamtel, PO (společník) – kritérium právního zájmu
- Ex lege zánik poté, co se FO objeví („navrátilce“)
- Není pak třeba jeho souhlasu, přivolení či hlasování
- Nemůže v případě návratu namítat neplatnost jednání učiněného v nepřítomnosti
- Vazba na prohlášení za mrtvého – určení dne smrti (domněnka smrti):
 - Lhůty (5, 7, 25, 3 roky) - § 72 – 76 NOZ

Identifikace fyzické osoby

- Právo na užívání jména
 - Jméno a příjmení + další jména
 - Falešná identita stíhá toho, kdo ji užil (§ 77 odst. 2 NOZ)
 - Ochrana jména (negatorní + restituční žaloba)
 - Dotčená FO / Rodina
 - Pseudonym
 - Bydliště
 - Místo, kde chce člověk žít trvale
 - Právo dovolat se skutečného bydliště
 - Speciálně: obchodní jméno podnikatele zapsaného v OR
 - FIRMA
-

Všeobecná osobnostní práva NOZ

■ Fyzická osoba

- Každý člověk má nezadatelná, nezcizitelná práva vyplývající z jeho osobnosti (§ 19)
 - Ochrana osobnosti (§ 82 a násl.)
 - život, důstojnost, zdraví, vážnost, čest, soukromí, projevy osobní povahy
 - Duševní a tělesná integrita
 - Nakládání s částmi lidského těla
 - Ochrana lidského těla po smrti
 - Aktivní legitimace: nositel osobnosti + po smrti jeho osoby blízké
-

Právní osoby

■ Teorie fikce

- Nejde o reálně existující útvary s právní osobností, ta se jim jen přisuzuje v důsledku platnosti příslušné právní normy
- Za právnické osoby jednají vždy osoby fyzické, samy žádnou vůli nemají
- Problém: trestání právnických osob

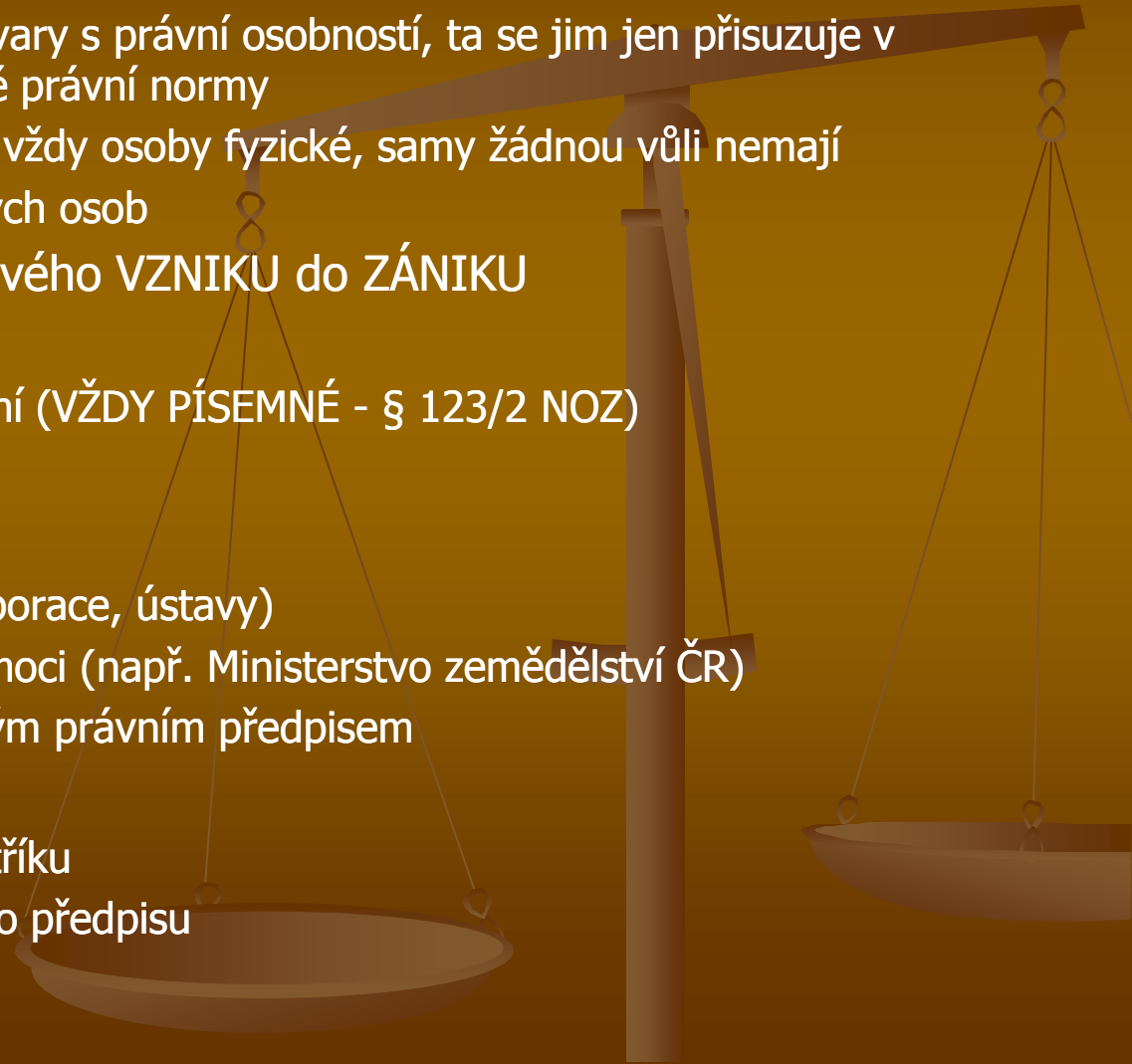
■ PO má právní osobnost od svého VZNIKU do ZÁNIKU

■ Ustavení a vznik PO

- Zakladatelské právní jednání (VŽDY PÍSEMNÉ - § 123/2 NOZ)
 - LISTINA
 - SMLOUVA
 - STANOVY
- Ex lege (veřejnoprávní korporace, ústavy)
- Rozhodnutím orgánu veř. moci (např. Ministerstvo zemědělství ČR)
- Jiným způsobem stanoveným právním předpisem

■ Vznik

- Zápisem do veřejného rejstříku
- Ex lege – účinností právního předpisu

Právnícké osoby (identifikace)

■ Název

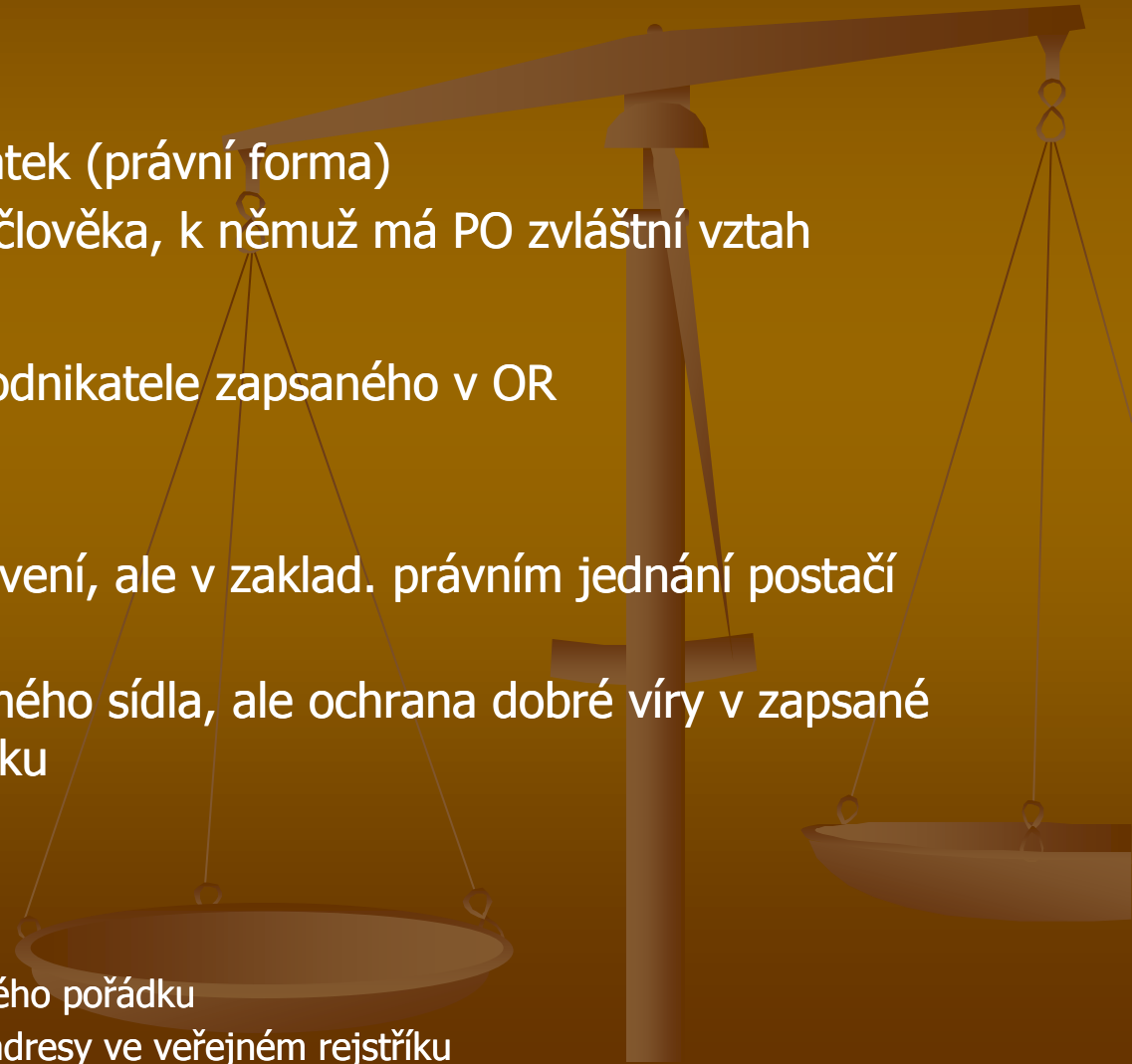
- Nesmí být klamavý
- Obsahuje: kmen + dodatek (právní forma)
- Může obsahovat jméno člověka, k němuž má PO zvláštní vztah

■ Firma

- Obchodní jméno PO - podnikatele zapsaného v OR

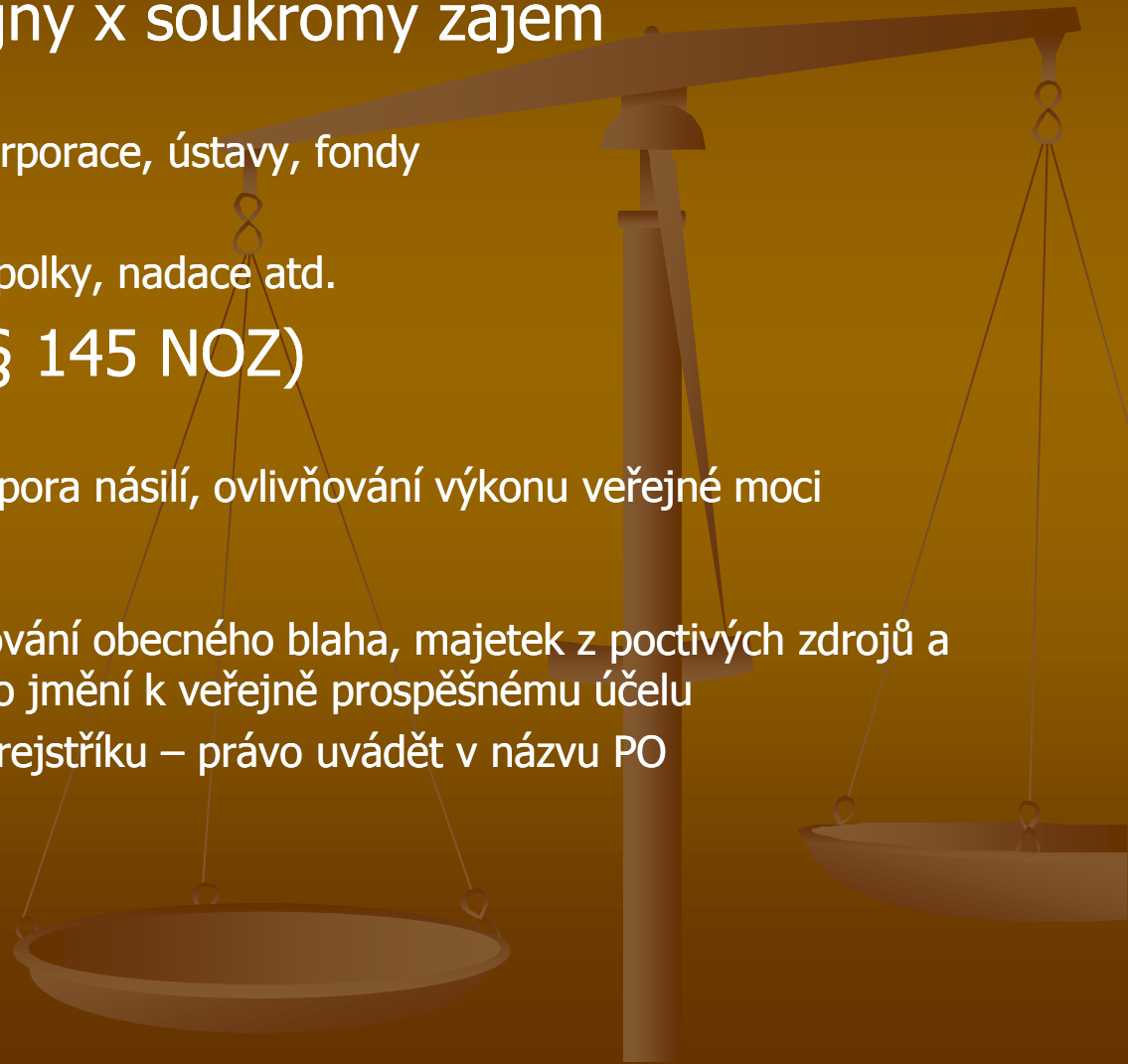
■ Sídlo

- Musí být určeno při ustavení, ale v zaklad. právním jednání stačí obec; ale do rejstříku
- Právo dovolat se skutečného sídla, ale ochrana dobré víry v zapsané sídlo ve veřejném rejstříku
- Přemístění sídla
 - Ze zahraničí do ČR
 - Z ČR do zahraničí
 - Společné: výhrada veřejného pořádku
 - Účinnost ode dne zápisu adresy ve veřejném rejstříku

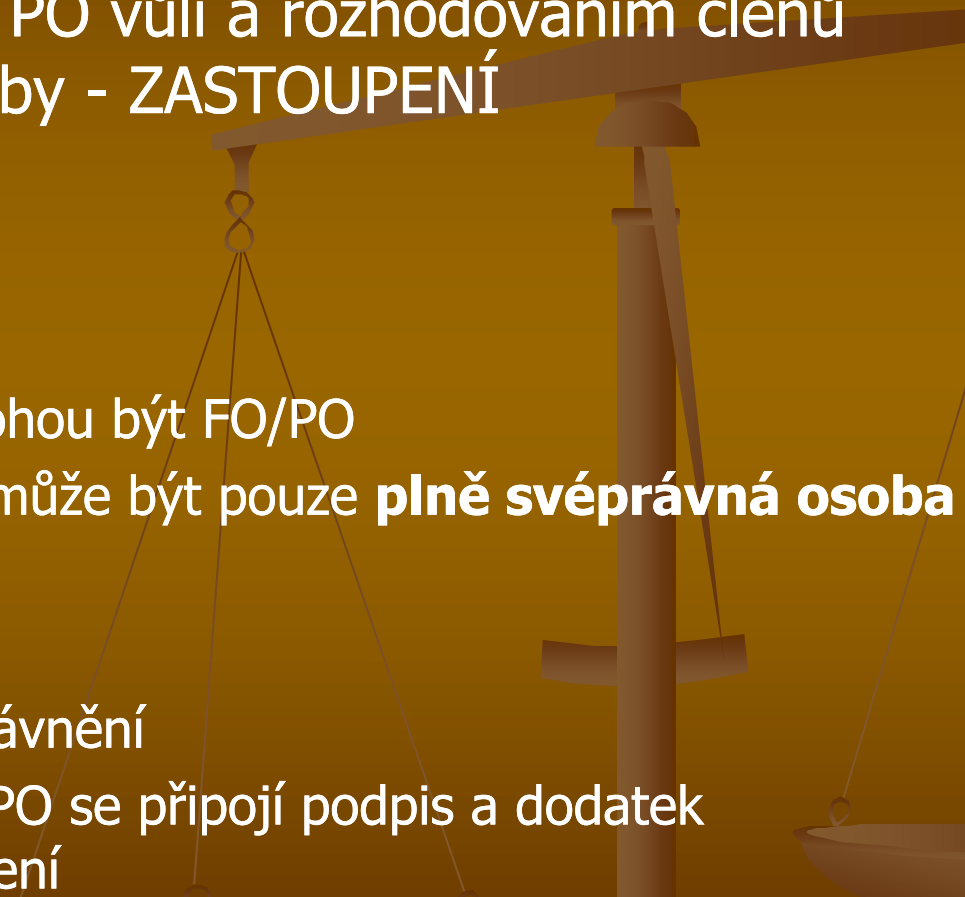

Právnícké osoby (účel a zaměření)

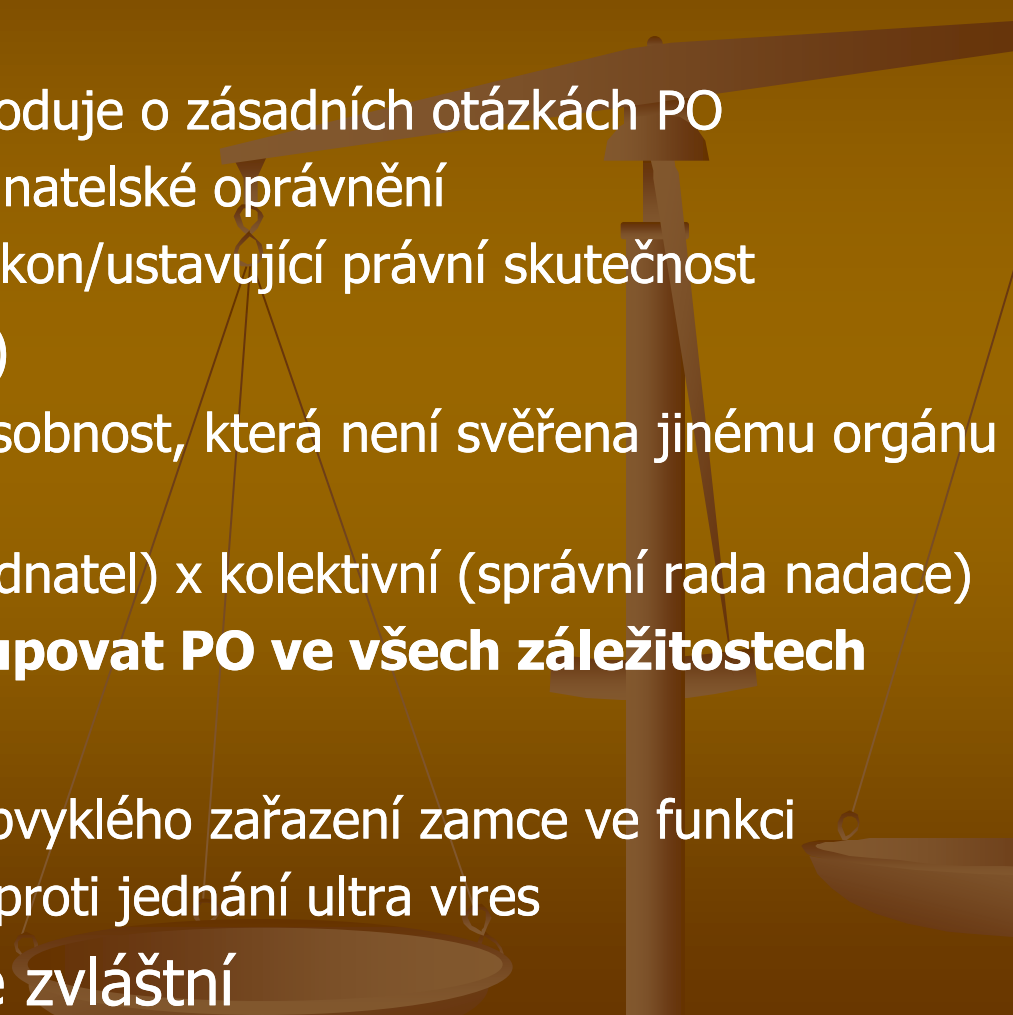
- **Zájmová teorie: veřejný x soukromý zájem**
 - PO ve veřejném zájmu
 - Např. veřejnoprávní korporace, ústavy, fondy
 - PO v soukromém zájmu
 - Obchodní korporace, spolky, nadace atd.
- **Zakázané účely PO (§ 145 NOZ)**
 - Zakázané ideologie
 - Rozněcování nenávisti, podpora násilí, ovlivňování výkonu veřejné moci
- **Veřejná prospěšnost**
 - PO, která přispívá k dosahování obecného blaha, majetek z poctivých zdrojů a hospodárné využívání svého jmění k veřejně prospěšnému účelu
 - Údaj zapsaný ve veřejném rejstříku – právo uvádět v názvu PO

Právnícké osoby (svéprávnost)

- Princip: náhrada vůle PO vůlí a rozhodováním členů orgánů právnické osoby - ZASTOUPENÍ
 - Orgány PO
 - Jednočlenné
 - Vícečlenné
 - Členem orgánu PO mohou být FO/PO
 - !! Členem orgánu PO může být pouze **plně svéprávná osoba** (ale: ex. výjimky)
 - Zástupce PO
 - Musí prokázat své oprávnění
 - K písemným úkonům PO se připojí podpis a dodatek funkce/pracovní zařazení
-

Právní osoby (statutární orgán)

- Každá PO má:
 - Nejvyšší orgán – rozhoduje o zásadních otázkách PO
 - Statutární orgán – jednatecké oprávnění
 - Tyto orgány určuje zákon/ustavující právní skutečnost
 - Statutární orgán (SO)
 - Náleží mu veškerá působnost, která není svěřena jinému orgánu PO
 - Jednočlenný (např. jednatel) x kolektivní (správní rada nadace)
 - **Člen SO může zastupovat PO ve všech záležitostech**
 - Zaměstnanci
 - Rozsah odvozen od obvyklého zařazení zamce ve funkci
 - Ochrana třetích osob proti jednání ultra vires
 - !!! Procesní úprava je zvláštní
-

Právnícké osoby (zrušení a zánik)

■ ZRUŠENÍ

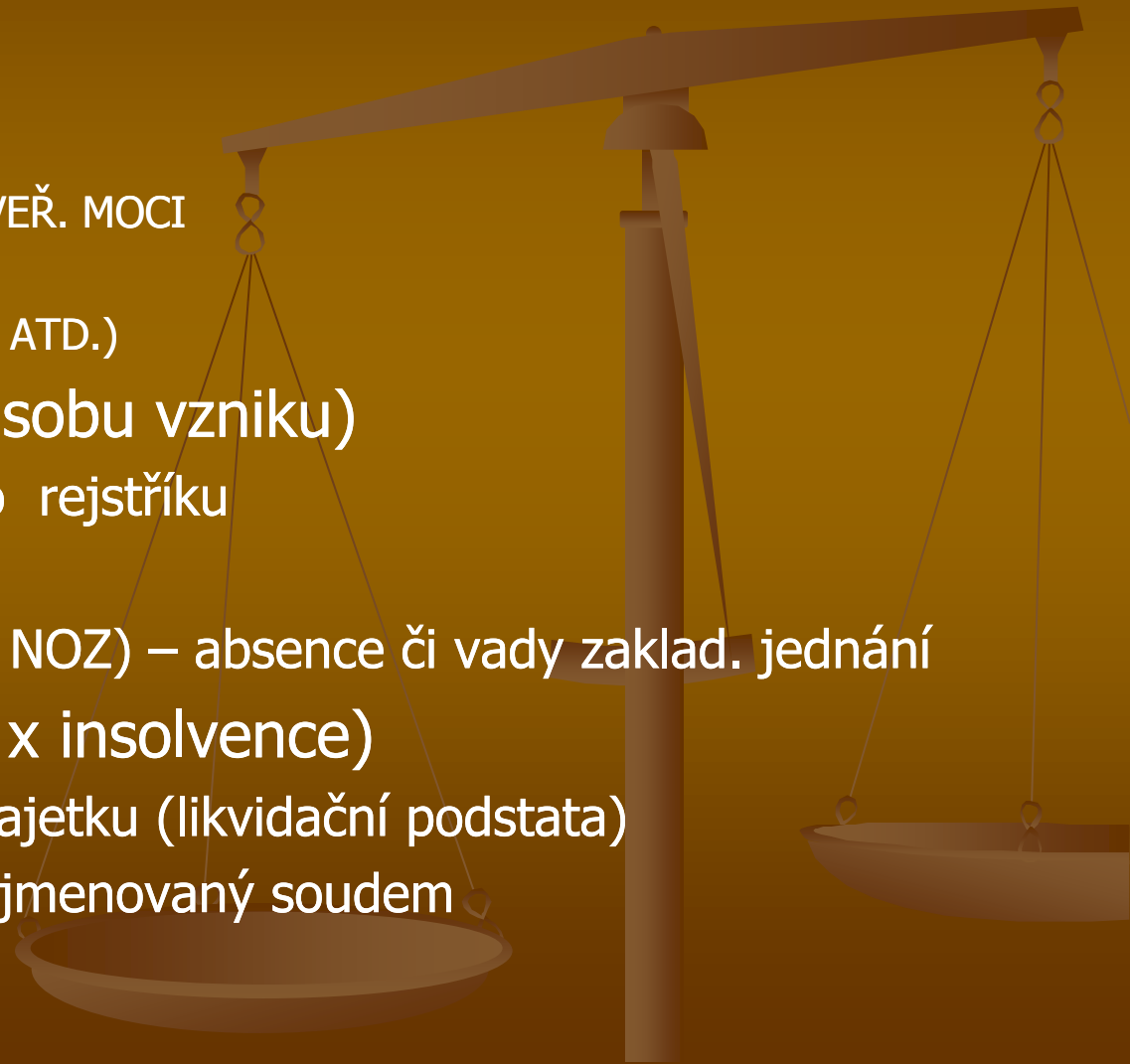
- PRÁVNÍM JEDNÁNÍM
- UPLYNUTÍM DOBY
- ROZHODNUTÍM ORGÁNU VEŘ. MOCI
- DOSAŽENÍM ÚČELU
- DALŠÍ DŮVODY (PŘEMĚNY ATD.)

■ ZÁNİK (odpovídá způsobu vzniku)

- Výmazem z veřejného rejstříku
- Skončením likvidace
- Neplatnost PO (§ 129 NOZ) – absence či vady zaklad. jednání

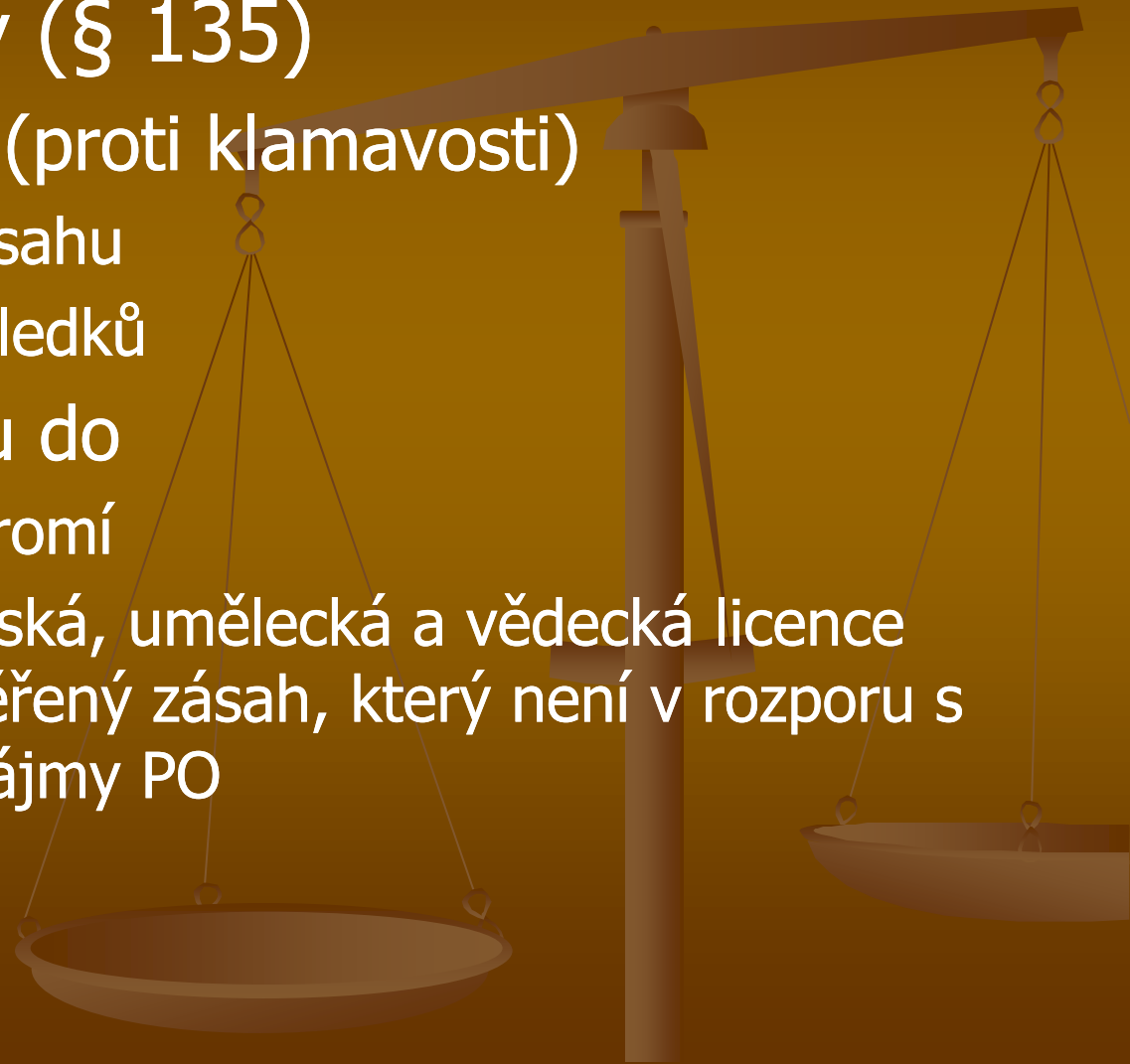
■ Likvidace (x exekuce x insolvence)

- Způsob vypořádání majetku (likvidační podstata)
- Likvidátor (i kolektiv) jmenovaný soudem

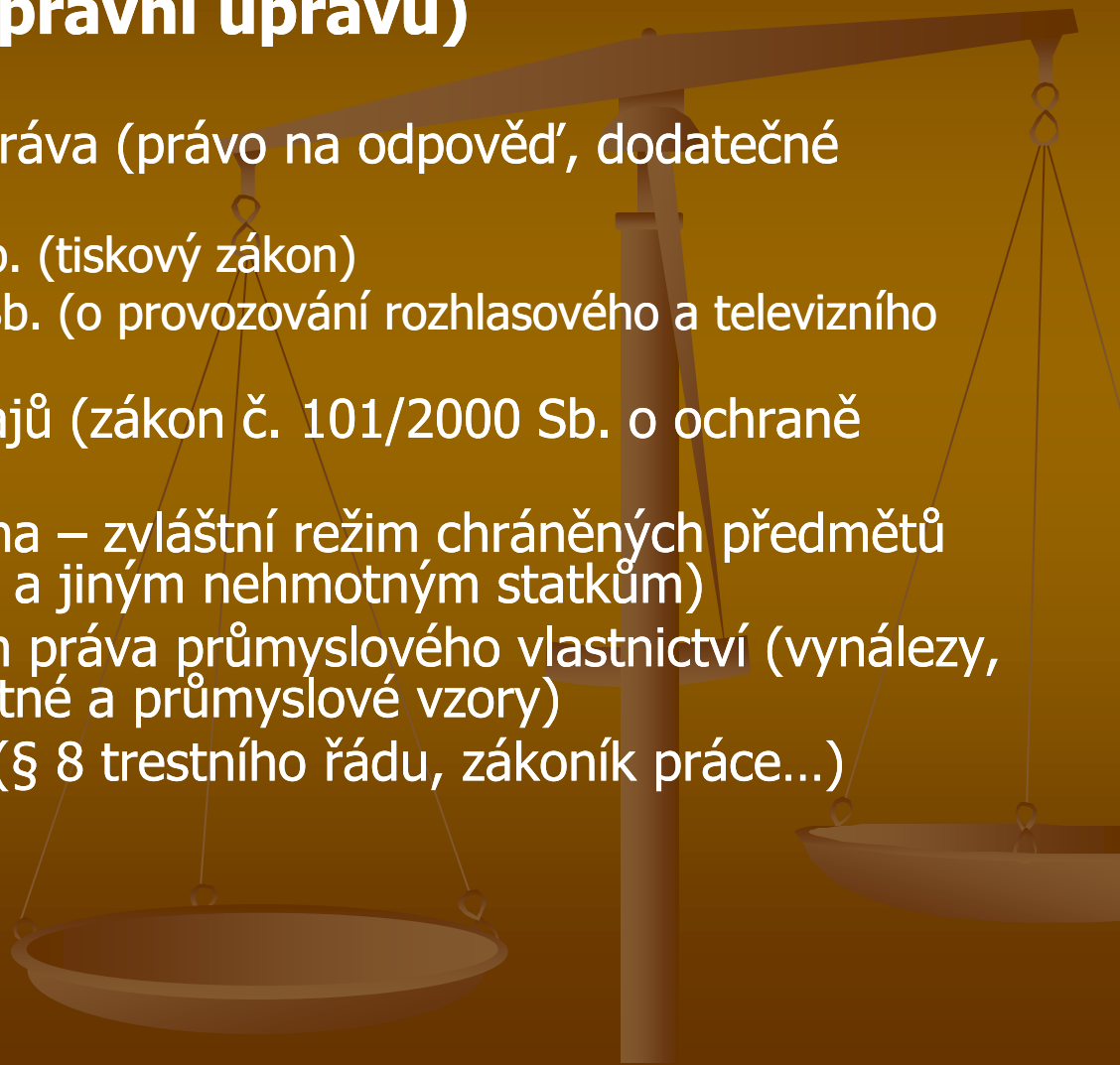
Všeobecná osobnostní práva NOZ

- Právnícké osoby (§ 135)
 - Ochrana názvu (proti klamavosti)
 - Upuštění od zásahu
 - Odstranění následků
 - Ochrana zásahu do
 - Pověsti či soukromí
 - ALE: zpravodajská, umělecká a vědecká licence umožňují přiměřený zásah, který není v rozporu s oprávněnými zájmy PO

Ochrana osobnostních práv

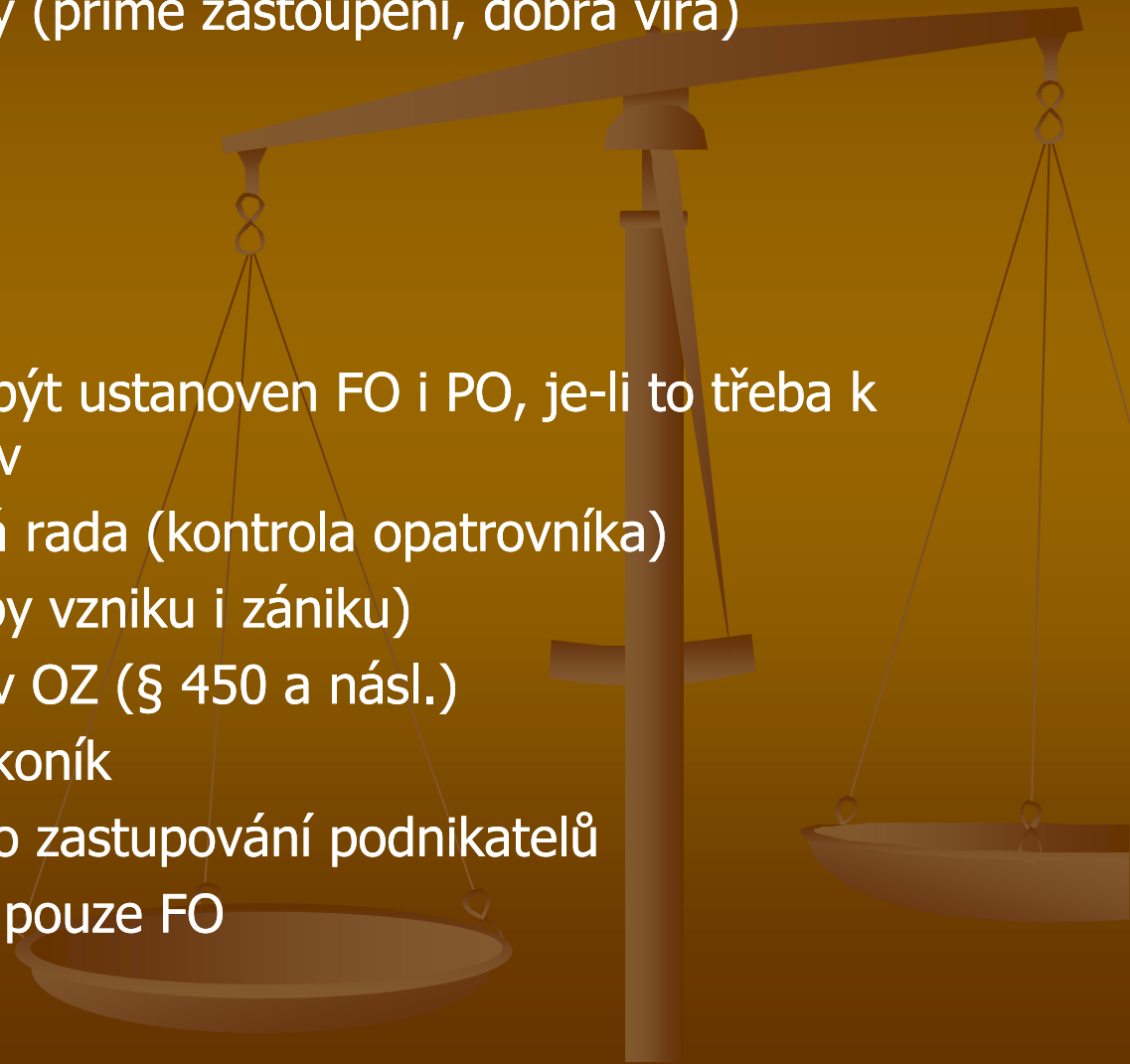
- **Další režimy právní ochrany osobnosti (doplňují obecnou občanskoprávní úpravu)**
 - Náhrada škody
 - Instituty mediálního práva (právo na odpověď, dodatečné sdělení)
 - Zákon č. 46/2000 Sb. (tiskový zákon)
 - zákon č. 231/2001 Sb. (o provozování rozhlasového a televizního vysílání)
 - Ochrana osobních údajů (zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů)
 - Autorskoprávní ochrana – zvláštní režim chráněných předmětů (původcovství k dílům a jiným nemotným statkům)
 - Ochrana k předmětům práva průmyslového vlastnictví (vynálezy, zlepšovací návrhy, užité a průmyslové vzory)
 - Další právní předpisy (§ 8 trestního řádu, zákoník práce...)

Zastoupení osob

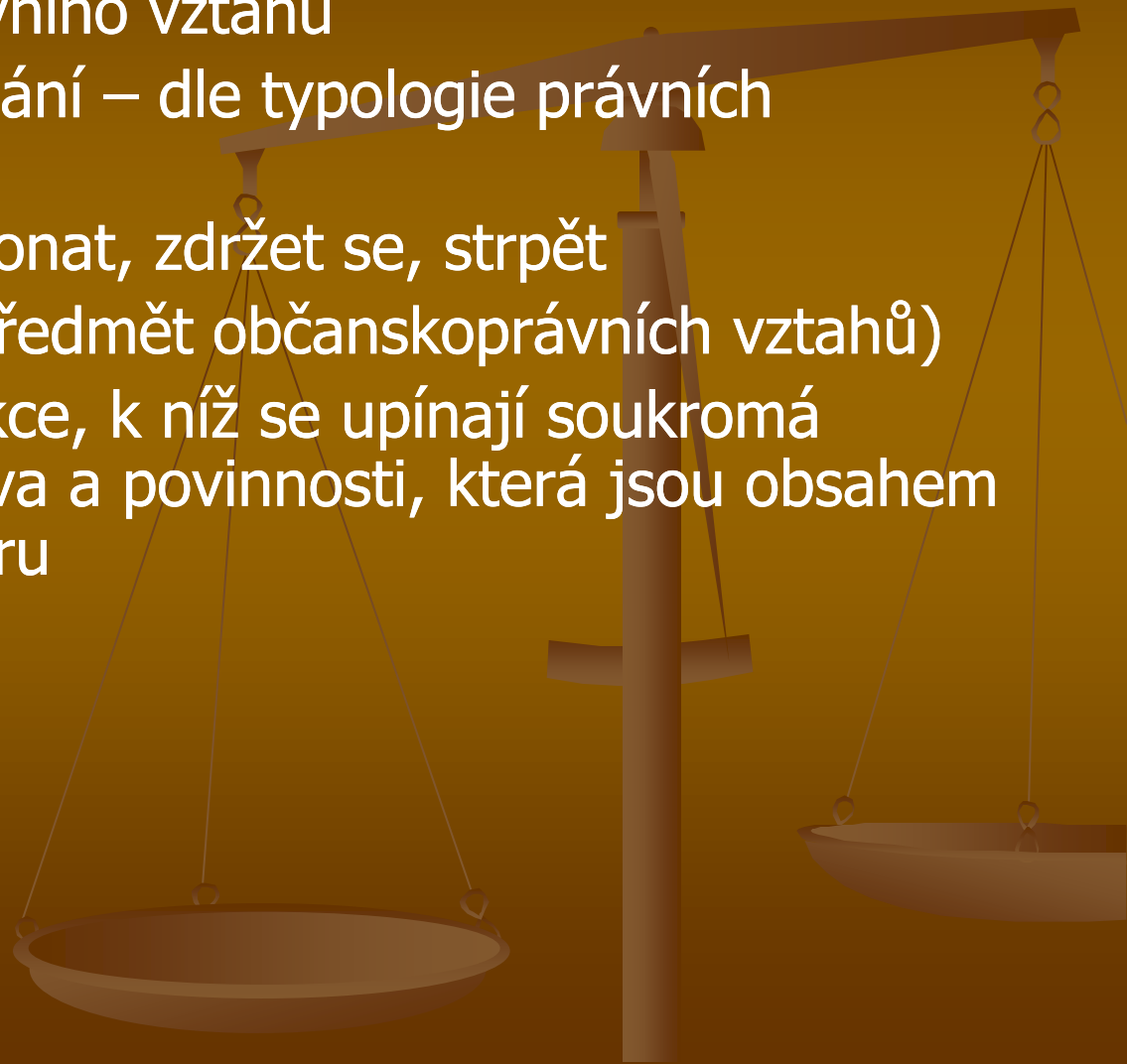
NOZ

- Zachovány stejné principy (přímé zastoupení, dobrá víra)
- **Dělení:**
 - Smluvní (plná moc)
 - Zákonné
 - Opatrovnictví
 - Opatrovník může být ustanoven FO i PO, je-li to třeba k ochraně jejích práv
 - Nově opatrovnická rada (kontrola opatrovníka)
- Plná moc (shodné způsoby vzniku i zániku)
- Nově: Úprava PROKURY v OZ (§ 450 a násl.)
 - Původně obchodní zákoník
 - Speciální plná moc pro zastupování podnikatelů
 - Prokuristou může být pouze FO

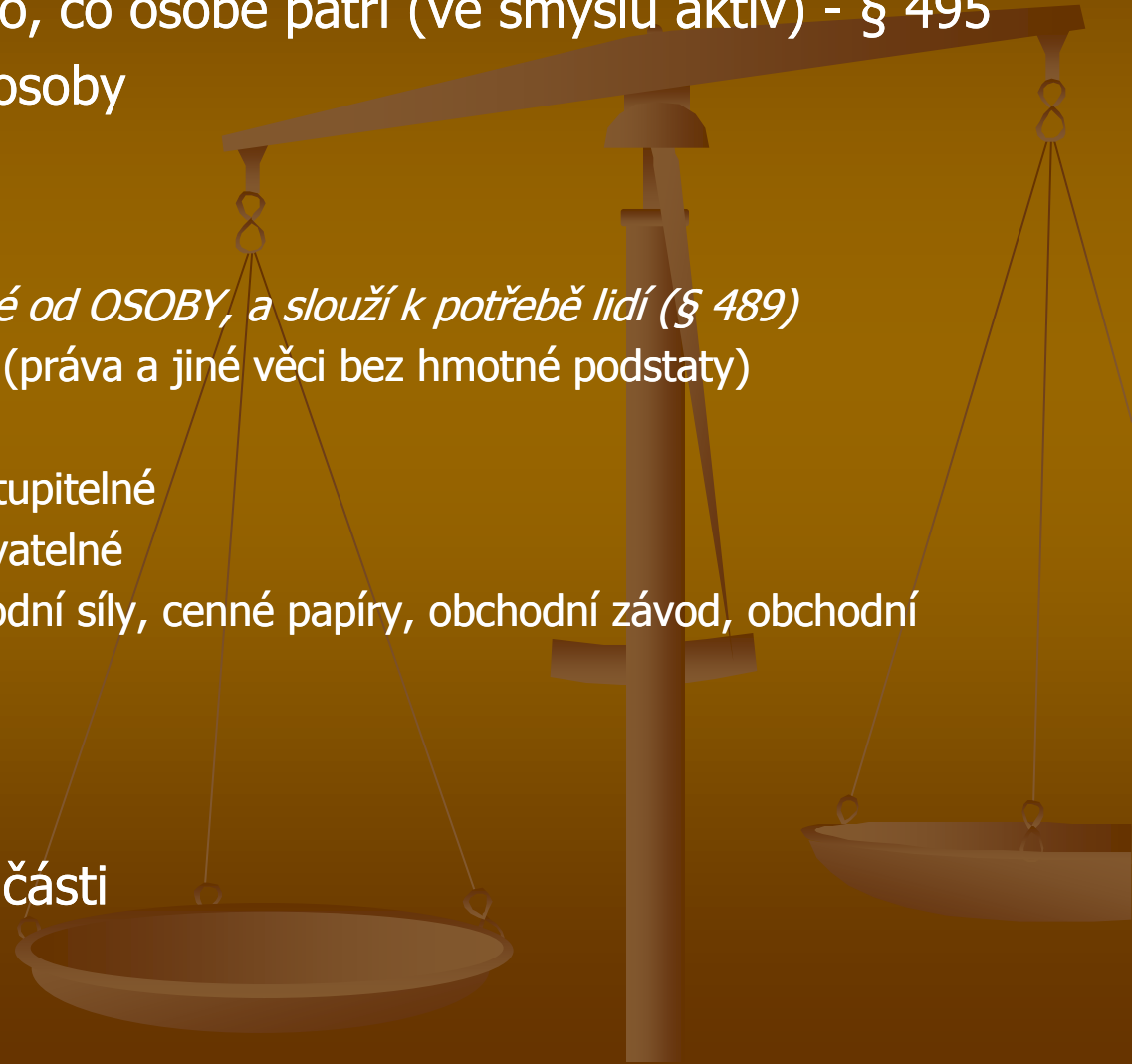
Předmět soukromoprávního vztahu

- Objekt soukromoprávního vztahu
 - Přímý (lidské chování – dle typologie právních povinností)
 - Dát, konat/nekonat, zdržet se, strpět
 - Nepřímý (reálný předmět občanskoprávních vztahů)
 - Právní konstrukce, k níž se upínají soukromá subjektivní práva a povinnosti, která jsou obsahem právního poměru

Předmět obč.pr. vztahu NOZ

- **MAJETEK** – souhrn všeho, co osobě patří (ve smyslu aktiv) - § 495
- **JMĚNÍ** – aktiva i pasiva osoby
- Dělení:
 - **VĚCI**
 - DEF.: *vše, co je odlišné od OSOBY, a slouží k potřebě lidí (§ 489)*
 - Hmotné vs. nehmotné (práva a jiné věci bez hmotné podstaty)
 - Movité vs. Nemovité
 - Zastupitelné vs. Nezastupitelné
 - Zuživatelné vs. Nezuživatelné
 - Také: ovladatelné přírodní síly, cenné papíry, obchodní závod, obchodní tajemství
 - **OSTATNÍ PŘEDMĚTY**
 - Živé zvíře
 - Lidské tělo a jeho části

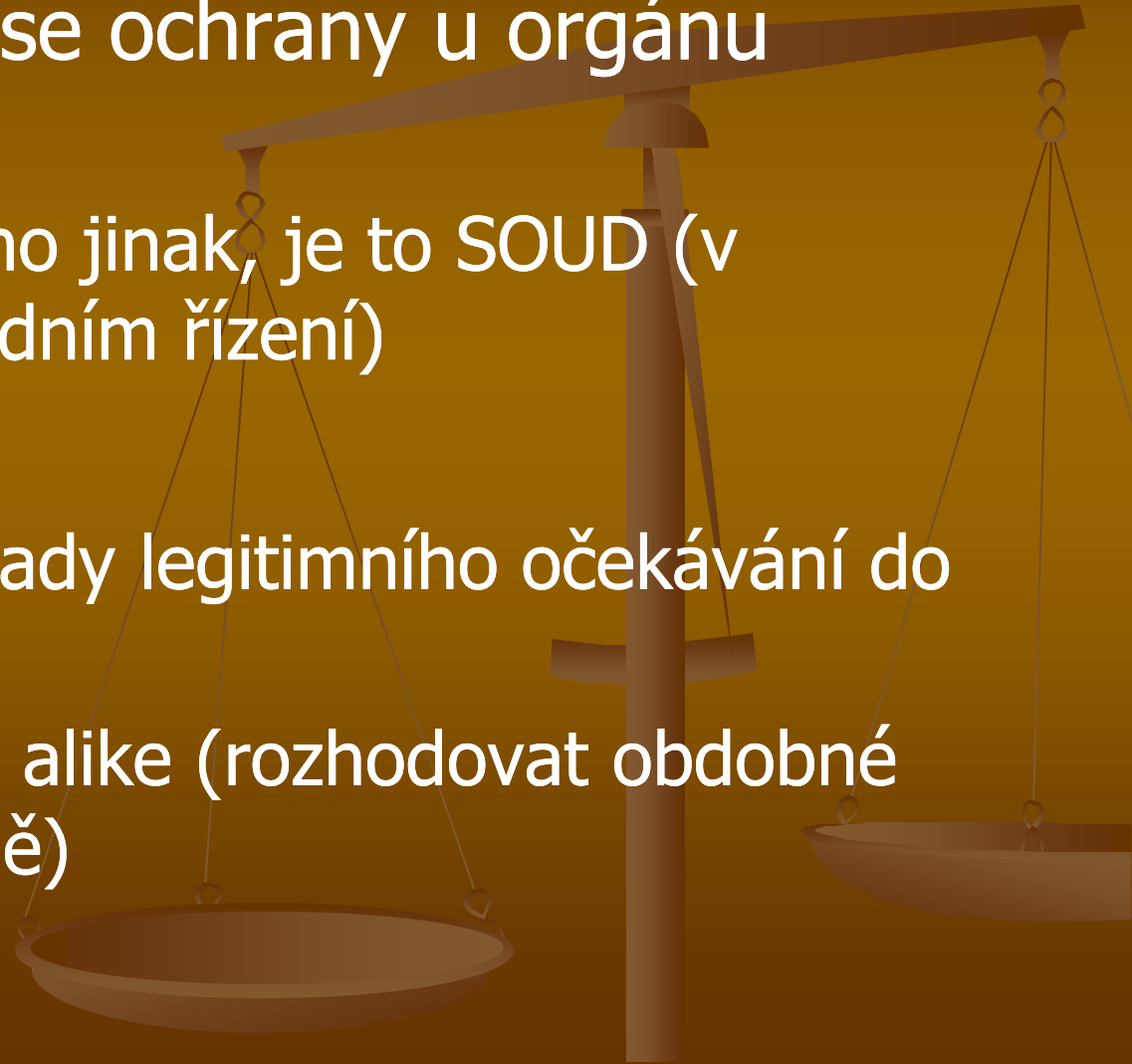

Rozhodování obč.pr. věcí jinými orgány

- Zvláštní předpisy, které stanoví pravomoc k rozhodování v obč.pr. vztazích správnímu orgánu:
 - Např. zákon o telekomunikacích, zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem atd. = předpisy, které svěřují rozhodování v občanskoprávních věcech **správnímu orgánu** (Český telekomunikační úřad, katastrální úřady apod.).
 - Vykázání ze společného obydlí a zákaz vstupu do něj (Policie ČR – správní rozhodnutí občanskoprávní povahy, navazuje na něho úprava v občanském soudním řádu (blíže viz zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím).

Ochrana soukromých práv NOZ

- Právo domáhat se ochrany u orgánu veřejné moci
 - Není-li stanoveno jinak, je to SOUD (v občanském soudním řízení)
- NOVĚ:
 - Zabudování zásady legitimního očekávání do NOZ (§ 13)
 - Treat like cases alike (rozhodovat obdobné případy obdobně)

KONEC

DÍKY ZA POZORNOST.

